

KEHALISE KASVATUSE ÕPETAJA KÄSIRAAMAT

V. Sahva „Kehaline kasvatus I–IV klassile. Käsiraamat õpetajale“ esimene trükk anti välja 1969. aastal, täiendatud 2. trükk ilmus aastal 1981. V. Sahva on iseloomustanud oma kogumikku järgmiselt: „Raamat annab meetoodilisi juhendeid kehalise kasvatus tunde läbiviimiseks I–III klassis. Rohkesti esitatakse mitmesuguste harjutuste kirjeldusi, samuti tundide näidistööplaane. Käesolev teos on mõeldud käsiraamatuks üldhariduskooli kehalise kasvatus õpetajatele ja vastava eriala üliõpilasele“. Eelpool kirjutatu käib ka uuenduskuuri läbi teinud 3. trüki kohta, mis ilmub 2014. aasta sügisel.

Käsiraamat on koostatud I kooliastme õpetajale riikliku õppekava alusel ning selle eesmärgiks on abistada õpetajat töökava koostamisel ning õppe- ja kasvatusprotsessi juhtimisel. Lisaks aitab see riiklikus õppekavas kehalise kasvatus üldpädevuste, läbivate teemade ja lõimingute loomisel ülejäänud õppeainetega. Kehaline kasvatus on õppeaine, kus mitmesuguseid liikumisviise ja spordialasid õpitakse praktilise tegevuse kaudu. Siinkohal on oluliseks lüliks aine omandamisel õpetaja, kes on pädev nii spordialade didaktikas kui õpetamise meetoodikas.

Käsiraamatus esitatud harjutused on osake suurest võimlemisharjutuste pagasist. Neid saab kasutada kui pidepunkte õppekava lahtimõtestamisel ja oma fantaasia rikastamisel. Lisaks põhivõimlemise harjutusvarale ja tunni tööplaanidele, annab raamatu teine pool ülevaate sügis-, talve- ja kevadveerandi õuetundidest. Kevad-

sügisveerandil tuleb rõhku panna jooksu-, viske- ja hüppeharjutustele, talvel suusatamisele ja uisutamisele. Käesolevasse abistavasse materjali tuleb suhtuda loovalt, arendada seda edasi, arvestades töökeskkonda ja -tingimusi ning õpilaste iseärasusi.

Käsiraamatu esimeses osas käsitletakse kehalist kasvatust kui õppeainet üldisemas pildis: antakse ülevaade kehalise kasvatus üldalustest, hindamisest (sh kujundav hindamine), I kooliastme õppetegevustest ning õpitulemustest. Uue aspektina, ka riiklikus õppekavas, on välja toodud teadmised spordist ja liikumisviisidest. Kogumiku teine ja kolmas osa on pühendatud vastavalt vahendita ja vahendiga harjutustele, mille alla kuuluvad hüppis, võimlemiskepp ja pall. Neljas peatükk on pigem rakendusliku tähendusega, kus on välja toodud harjutused vahenditel – varb-

seinal, võimlemispingil ja mattidel. Viimased on pigem akrobaatilise iseloomuga, mis loovad baasoskused kogu akrobaatika edasisele omandamisele. Teise, kolmanda ja neljanda peatüki alt leiab lugeja lisaks põhjalikule harjutusvarale ka näidistööplaanid vastavate tehnikaelementide õpetamisega. Raamatu viies peatükk on pühendatud välitundide läbiviimisele, mille alla kuuluvad suusatamine, uisutamine ning sügis-kevadperioodil staadionitunnid. Esimalt on välja toodud talispordialade õppepaikade kirjeldused; varustuse vajadus ja hooldus; riietumine ning ilmastiku roll tundide läbiviimisel. Näidistööplaanidest saab ülevaate mõlema ala algõpetusest. Sügis- ja kevadveerandil on raamatus keskseks teemaks välitundides kergetõustik, mis I kooliastmes koosneb jooksu-, hüppe- ja viskeharjutustest ning nendega seoses olevatest liikumismängudest väljakul ning maastikul. Lisaks on tööplaanides mitmeid lihtsamaid reaktsiooni ja kiirusliku iseloomuga liikumismänge ja teatevõistlusi.

Käesolev raamat peaks kuuluma iga noore kehalise kasvatus õpetaja öökapi-raamatute hulka. See annab inspiratsiooni ja uusi mõtteid laste mitmekülgeks sportlikuks arenguks. Soovin, et raamat oleks abiks noorele õpetajale oma tundide loovamaks muutmisel ja kogenud pedagoogidele mõtete värskendamiseks.

TEELE METSTAK,
Gustav Adolfi Gümnaasiumi
kehalise kasvatus õpetaja

AJAGA KAASAS

Uuendatud kujunduse ja kaasajastatud sisuga eesti keele õppevara vene õppekeele kooli 5. klassile koosneb kaheosalisest õpikust, töövihikust ja plaadist kuulamisülesannetega. Komplekti juurde kuulub ka Antidea Metsa õpetajaraamat „Vaata me sügavuti“, mis pakub eesti keele õpetajale meetoodilisi vihjeid tunni planeerimiseks ja läbiviimiseks ning ärgitab koostööd õpilase, õpetaja ja õpiku autorite vahel.

Kommunikatiivse orientatsiooniga õppevahend on suunatud kõigi osakuste arendamisele ning võimaldab õpetajal/õpilasel valida just oma tüübile ja loovusele sobiva keeleõppe mudeli. Erisuguse raskusastmega ülesanded on ka erineval keeletasemel 5. klassi õpilasele jõukohased, seega pakuvad eduelamusi ning ergutavad omandama suhtlusoskusi, mis on abiks igapäevastes olukordades.

Õpiku **keeleaines** on eakohane, aga samas mänguline: kool ja kodu, mängud ja sport, loodus ja loomad jms. Teksti- ja kõnearendusmaterjal on õppijakeskne ning pakub teavet õpilaste huvide teostamiseks ja oma andelaadi arendamiseks. Loetakse, vesteldakse ja arutletakse näiteks järgmistel teemadel:

- Kuidas huvitavalt suveaheaega veeta?
- Milline on Eestimaa loodus sügisel ja talvel?
- Millised on eestlaste rahvuspühad ja kuidas neid tähistatakse?
- Mida teha, et terve olla ja terveks saada?
- Missugused on õpilaste mured kodus ja koolis?
- Kuidas hoida sõprust õe-vennaga?
- Millised on meie nimelood?
- Mida huvitavat võib näha Lapimaal?

Arvukad paaris- ja rühmatöö ülesanded edendavad õpilaste koostööoskusi ja annavad võimalusi eesti keelt rühmas või rollimängus harjutada ning teadmisi vahetada.

Õppekomplekti temaatika integreerib keelealaseid teadmisi teiste ainete (kirjandus, inimese- ja loodusõpetus, laulmine jt) ja üldise õpitegevusega. Käsitletavat keeleand, viisakus- ja suhtlemisväljendit toetavad õppijat ümbritsevas keele- ja infoühiskonnas.

Õpiku tsükiline ülesehitus võimaldab õpilasel tunnetada oma teadmiste ja oskuste arengut. Õppetsükli keelelise ja meetoodilise sisu määrab kõigi osakoste tasakaalustatud arendamine käsitletava teema lõikes, mille lõpptulemuseks peaks olema reaalne valmisolek teemakohaseks suhtluseks. Iga õppetsükli lõpetab kordamistund, mis aitab õpilasel omandatud oskusi hinnata. Näiteks on tsükli „Rõõmuga kooli“ järgmised ülesanded: küsi, millised tunnid su kaaslasel meeldivad; võrdle Tallinna prantsuse lütseumi ja Lohusuu kooli; palu müüjal näidata vihikuid ja raamatuid jms.

Iga õppetsükli on rubriik „Oh neid kasse!“, mis sisaldab teemaga seotud lõbusaid kassijutte aitamaks õpilastel oma lemmikloomi paremini tundma õppida.

Lisaks õpilase loovust ja omaosalust arendavale meetoodikale on õppekomplekti eesmärgiks avardada õpilase silmaringi läbi lõimimise Eesti kultuurikeskkonda (eesti lastekirjanike looming, lood Eesti paikadest, eestikeelset laulu). Õpilase viivad Eestis toimuvaga kurssi ka nn miniprojektid ja keeleülesanded, mis suunavad otsima infot eestikeelsetest teatmeteostest. Uus rubriik „Ohhoo!“ juhib õpilase õpikust välja – keelekeskkonda ja erinevates meediakanalitesse.

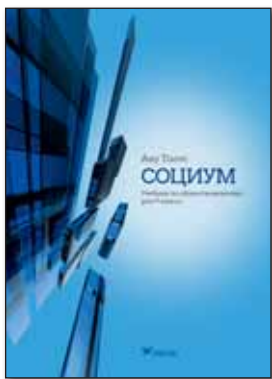
Grammatika on õppekomplektis esitatud suhtlus-eesmärgi arvestades elulistes olukordades miniteks- tude, mõisteskeemide, grammatikabelite jms kaudu. Riikliku ainekava järgi käsitletakse õpikus läbivalt järgmisi grammatikateemasid: tegusõna liht- ja täisminevik, *ma-* ja *da-*infinitiiv, teemakohaste tegusõnade rektioon, käskiv kõneviis, tingiv kõneviis, omadussõna võrdlusastmed, järgarv, liitsõnamoodustus, sihitise käänded, liitlause moodustamine.

Töövihiku harjutused kordavad ja kinnistavad õpiku sõnavara, grammatikat, suhtlemisväljendeid, lause- te moodustamist ja tekstiloomet. Töövihiku ülesandeid saab kasutada õppetöö individualiseerimisel, kuna paljud mängulised harjutused (piltmõistatuste ja ristsõnade lahendamine, joonistuste, skeemide ja diagrammide koostamine) võimaldavad rakendada erinevaid õpirežiime.

Kulamisplaadil on hääldusharjutusi, kahekõnised ja tekste, mis arendavad kuuldo mõistmist ning mille toel õpitakse erinevate kõnelehtede jutust aru saada, küsimusi sõnastama ja neile kiiresti reageerima ning kõnetiketiti väljendeid kasutama.

ANTIDEA METSA, ANNE JÄNESE,
autorid

UUEDI

VÕLULIIVA VÕIMALUSED

Kunstikasvatuse peamine eesmärk on lastel avastada erinevaid materjale ja vahendeid ning tunda rõõmu loovtegevustest. Lastel peaks säilima julgus kasutada ja katsetada kunsti kui isikupärase eneseväljenduse vahendit. Uute võimaluste ja vahendite peamine tutvustaja on õpetaja.

Raamat „Värviline võluliiv“ tutvustab isemoodi tehnikas teostatud töid: kõik raamatu mustrid, pildid, kaardid ja lauakaunistused on valmistatud värvitud liivast. Raamatus on palju erinevaid teemasid. Iga pildi tegemiseks annab autor samm-sammulisi õpetusi ja ideid. Autor pakub põnevaid teemavaldkondi, aga igaüks saab neid ise edasi arendada ja uusi välja mõelda. Näiteks: meie oma riigi rahvusliku sümbolika seotud teemad; põnevad kaardid erinevateks tähtpäevadeks.

Nähes oma rühma 5-6-aastasi lapsi suure huviga värvilist liivast pilte tegemas, küpseski soov koostada raamat „Värviline võluliiv“, et innustada ka teisi huvilisi seda erakordselt põnevate tehnikat avastama. Õpetajal on selles protsessis kõige suurem roll: õpetaja valmistab ette materjali.

Nii tutvustab õpetaja eeltöid liivaga, näitab erinevaid värvitoone, sest liiva värvimine on üks suur katsetamine. Alati ei

tule soovitu esimesel katsel välja, sest tulemust mõjutavad liiva enda looduslik värv ja struktuur, nii tekib aga töö käigus rohkest lisatoone ning tumeduse ja heleduse järgi võib teinekord saada igast värvist veel omakorda 4-5 varjundit. Värvide nimetamine (hülgehall, kastanpruun jne) arendab aga lastes suuresti fantaasiat. Kunstitööde analüüs ongi verbaalse arengu seisukohalt oluline: täieneb sõnavara, aktiveerub kõne ja jutustamisoskus.

Õpetaja õpetab ja suunab lapsi vahendeid kasutama: joonlaua ja pliitsiga teibi-

ribale vertikaalseid ja horisontaalseid jooni tõmbama; teibipinnalt knopka abil detaile eemaldama; katepaberist vabastatud liimisele pinnale värvilist liiva puistama jne. Lihtsate mustrite koostamisega saavad 5- ja 6-aastased lapsed suurepäraselt hakkama, samuti teibipinnale lihtsate piltide kavandamisega. Õpetaja käsutus on terav paberinuga, millega ta lõikab pildi või mustri kontuurid teipi katval paberil lahti. Laps eemaldab paberi knopka abil ja katab teibiosa värvilise liivaga. Liiva on võimalik kombineerida ka looduslike materjalidega, nagu lille kroonlehed ja lehed.

Lauakaunistusi ja isadepäeva humoorikaid hiire- ja jänkulpilte valmistasid rõõmsal meelel 5-aastane Emma ja 6-aastane Jakob.

Lisaks samm-sammuliste õpetuste on raamatus juttu ka nippidest, mida on kasulik ideede teostamisel kindlasti arvestada: need on raamatus väikeste lipikutena vastava teema juures. Näiteks: mitut teibi-riba paberile kleepides jälgi hoolega, et iga uue riba serv kataks 1-2 mm jagu eelmist. Niisiis – tehnika, millega tutvud, on eriline. Tegutsemisrõõmu ja põnevaid avastusi!

AIVE NOORMAA,
autor